

Nepenthes: tropická rostlina s laskavými ústími

Přátelství - spolek přátel Radek Kastner
[18.04.2008]
Aktualizováno [19.04.2008]

O: Toto je
přátelství - dává živé nejlavnější a nejefektivnější - rod masožravých rostlin.

Nepenthes truncata; Nepenthes 'hybrid'

Foto Galleria Carnivora © Barry Rice

Jsou to rostliny, které asi nejvíce odpovídají našemu stereotypnímu pohledu na to, co si pod pojmem masožravé rostliny představujeme. Mnohé z nich pocházejí z mládežních lesů jihovýchodní Asie, vytvářejí enormní listiny, které se připevňují do vrcholků stromů a jejich masožravé pasti jsou velké, hladové vypadající chytáky, které vypadají zpropadené masožravé. Nemusíte rozumět technickým detailům těchto rostlin, abyste věděli, že jsou nebezpečné a živé!

Nadto potřebuje větší laskavé podmínky, že se stávají vhodnými pouze pro ty přátele, kteří jim mohou nabídnout dostatek velkých, sklenkových prostor. (Později si pohovořme o kultivaci o trošku více a já se budu snažit vypíchnout některé druhy, které jsou relativně jednodušší pěstovatelné i bez sklenek. Relativně!)

Obě - Nepenthes gymnaphora

Foto Galleria Carnivora © Barry Rice

První zaznamenaná popsání rostlin rodu Nepenthes náleží ze zájmu jen ten, který udal Etienne de Flacourt, guvernér francouzské kolonie na Madagaskaru v roce 1658. Jméno "Nepenthes" bylo vytvořeno v roce 1737 samotným Linnem jako připomínka omamného prostředku (nepenthe), kterým Helena Trojská opájela své hosty. Většina lidí používá latinské jméno jako jméno obecné, i když lidé se vyžívají - doslovně mu latinskému pojmenování - používají - tu a tam jména jako "tropical pitcher plants" nebo "monkey cups," nebo nauseum (česky je bledá - vln vln) - raz - žlázníková - y - pro název rodu i jednotlivých rostlin obecně, pro označení konkrétního druhu se však používají latinská jména, například Nepenthes sanguinea,

Nepenthes inermis atd., pozn. p^á™ekl.). Ov^ájem j^á bych cht^ál vstoupit do ad hominem ^átok^á proti takov^á½mto lidem, vyjma t^ách, kter^á by vy^ástily v bitvu quid pro quo. QED.

Nepenthes jsou ^áplhav^á li^ány s (obvykle) dlouh^á½mi a pon^ákud nev^á½razn^á½mi, jako me^á tvarovan^á½mi listy. Na ^ápi^áce ka^á½d^áho listu je ^áponka, kter^á je ^áasto tro^áku sto^áen^á sm^árem dol^á a n^ásledn^á vzh^áru. Tento z^áhyb umo^á¾^áuje rostlin^áim zav^áájovat se na okoln^á- vegetaci jako na n^ájakou oporu. ^ášponek je zakon^áen l^áá^ákou ^á“ maso^á¾ravou gravita^án^á- past^á-.

Vzhled l^áá^áek jednotliv^á½ch druh^á Nepenthes je samo sebou odli^án^á½. Ale obecn^á½ princip je v^ájude stejn^á½ a to vodot^ásn^á l^áá^áka s kluzk^á½mi st^ánami, po kter^á½ch m^á ^áko^á™ist jen velmi t^áko ^áplhat zp^át vzh^áru, pokud do l^áá^áky u^á¾ jednou spadne. ^ást^á- l^áá^áky je ozdobeno ^áebrovitou strukturou, kter^á se naz^á½v^á peristome (ob^ást^á-, pozn. p^á™ekl.). Tento peristom pom^áh^á zadr^á¾et ko^á™ist a tak^á nav^ád^á- ko^á™ist do l^áá^áky. V^áko l^áá^áky se jako by vzn^áá na otvorem l^áá^áky. To m^á ^á napom^áhat udr^á¾et de^áovou vodu mimo l^áá^áku, ale j^á si mysl^á-m, ^á prvotn^á- funk^á- je l^ákat ko^á™ist sv^á½m atraktivn^á-m zbarven^á-m a nektarov^á½mi ^á¾l^ázami. Ko^á™ist, kter^á je vis^á- na spodn^á- ^ást^á v^áka je extr^ámn^á ohro^á¾en^á mo^á¾nost^á- p^ádu do jej^á-ho nitra!

Je t^ám^á jist^á, ^á rostliny Nepenthes vytv^áej^á- vlastn^á- tr^ávic^á- enzymy (zvan^á nepenthesin), ale je^á nebyly p^á™esv^ád^áiv^á prok^áz^ány i p^á™es mno^á¾stv^á- pokus^á tak u^ánit. Jedna v^ác je i p^á™esto jist^á. Existuje zde v^á-ce ne^á¾ 150 druh^á ^áivo^áich^á, kte^á se nau^áili, jak je mo^á¾no p^á™e^á-t v l^áá^ákách t^áchto rostlin, nav^á-c je naz^á½vaj^á- sv^á½m domovem a mo^á¾n^á pom^áh^á rozkl^ád^án^á- ko^á™isti chycen^á do l^áá^áek. Ve skute^ánosti mnoho druh^á ^áivo^áich^á, v^áetn^á larev kom^áir^á, stejn^á jako mravenci, pavouci nebo ^á¾^áby z^á-sk^ávaj^á- z tohoto bl^á-zk^áho vztahu s l^áá^ákovkami. Toto je extr^ámn^á zaj^á-mav^á pole pro v^ázkum.

L^áá^áky rodu Nepenthes obvykle chytaj^á- mal^á ^álenovce. Ty bl^á-^á zem^á se sna^á¾- pochytat ty lezouc^á-, zat^á-mco ty, um^á-st^án^á ve vy^áá^á-ch poloh^áich, maj^á- tendenci lapat v^á-ce ok^á™dlen^á½ hmyz (i kdy^á¾ zde doch^áz^á- k ^áirok^ámu p^á™ekr^á½v^án^á- typu ko^á™isti). Ob^áas jsou polapeni i mal^á- obratlovci. Nepenthes rajah je n^á kdy zmi^áov^áina, jako lovec mal^á½ch ^áab. V^ád^áli jste nap^á™á-klad, ^á¾e posledn^á- v^ác^á- ^áab^á-ho t^ála, kterou lze str^ájit je k^á ^á¾e z jejich nohou? Pod^á-vejte se do l^áá^áky Nepenthes rajah a m^á ^áete zjistit, kolik mal^á½ch ^áab bylo spo^á™áid^áno prost^á- t^á-m, ^á¾e si spo^á™á-t^áte mal^á ko^á¾en^á rukavice plovouc^á- v tekutin^á l^áá^áky!

Nepenthes ^á hybrid^á

Foto^áRadek Kastner

P^á™á-le^áitostn^á, opravdu velmi p^á™á-le^áitostn^á l^áá^áky polap^á- v^át^á ^áivo^áichy, jak^á½mi jsou mal^á- hlodavci. Ale to je vz^áicn^á a nic to nevypov^á-d^á o norm^áln^á-m b^áhu v^ác^á-. Vy tak^á pravd^ápodobn^á ob^áas sn^á-te ^áv^ába bez toho, abyste o tom v^ád^áli, ale nemysl^á-m si, ^á¾e byste ho ozna^áili za pravidelnou sou^ááist va^áá- potravu. (Nebo ano? No jejda!)

Další-m zavř-mavřm rysem u *Nepenthes*, jedinečnřm mezi vřjemi ostatřmi masořravřmi rostlinami, snad vyjma bromřliř-, je to, řže rostliny tohoto rodu jsou dvoudomř. To znamenř, řže rostliny vytvřřejř- buř samř- nebo samřkvřty. Vypadřj to, řže vřřina rostlin rodu *Nepenthes* jsou samř-ho pohlavř-, takřže samř- rostliny jsou takovřm bonusem se zvlřřitnř- hodnotou navř-c pro ty, kdo lřřkovky rozmnořřujř-.

Vřřina druhř lřřkovek je rozřřena na velmi malřm řzemř- umř-střnem v oblasti Sund, cořže je Borneo, Sumatra, Jřřva a malajskř poloostrov. I kdyř existujř- zavř-mavř vřřjimky a nř, kterřch druhy majř- přřekvapivř rozřřenř řzemř-, kterř osidlujř-. Nřsledujř- strřnky FAQ jsou organizovřny podle zemřpisnřho rozřřenř- a na třchto strřnkřch jsem uvedl vřřechny druhy lřřkovek, kterř se na kařřdřm uvedenřm řzemř- vyskytujř-. Nř, kterřch druhy se mohou vyskytovat na vř-ce stranřch FAQ, pokud je i jejich zemřpisnř rozřřenř- vřřina, tudřřže jsem zakonřil celou tuto sekci jedinou stranou, na kterou jsem uvedl kařřdřř jednotlivř druh rodu *Nepenthes*. (Vřřm, řže je to pro vřřs takto uřřiteřnř; protořže pro mne ano!) Takř jsem poznřil u seznamu druhř kategorie vřřkovřho vřřskytu u kařřdřř jednotlivř rostliny. Ty rostliny, kterř se vyskytujř- v nadmořřskř vřřřice 0 ř 1000 m se nazřřvajř- nřřinnřmi druhy, ty kterř se vyskytujř- ve vřřřicřch nad 1000 m se nazřřvajř- horskřmi druhy. Nř, kterřch druhy, kterř vykazujř- přřesah mezi třmito kategoriemi jsou nazřřvřřny buř intermediřtnř-/přřechodnř a nebo jř je prostř nazřřvřřim nřřinnř-horskř druhy. Tento systřm třřdř- je, jen tak mimochodem, zcela břřnř u přřstřelř lřřkovek.

Seznam druhř *Nepenthes* je řřasnř kontroverznř-. Neexistuje totiř řřřdnř generřlnř- dohoda o tom, kterřch druhy na takovřm seznamu majř- nebo nemajř- břřřt umř-střny, takřže nebuřte přřekvapeni nesrovnalostmi mezi mřřm seznamem a seznamy jinřřch autorř-. Je pro to nř, kolik dřvodř-. Zaprřř, lřřkovky mohou břřřt nř, kdy třřřko identifikovatelnř. Mnoho identifikařnřch charakteristik zřřvisř- na vlastnostech lřřkovek, ale ty nejsou vřřřdy zcela dřřvřhodnř. Za dalřř-, vřřřina druhř vytvřřř- "spodnř- lřřkovky" (blř-zko zemi), kterř jsou svou stavbou odliřřnř od "hornřch lřřkovek" (vřřřje na rostlinř, řasto vytvřřřenř na kvetoucřch stoncřch), no a tato dvojtvarost mate přřř jejich identifikaci. No a konečnř, vřřřchny druhy lřřkovek jsou schopnř hybridizace (křřenř-). To komplikuje vřřci jeřřř vř-ce.

Ve svřř monografickř přřřci se snařřil Danser setřř-dit tento rod do nř, kolika sekcř-. Tento systřm byl slořřřitřř, umřlřř a nakonec byl opuřřřn pozdřřjřřmi badateli na tomto poli.

Kdyř se podařř- objevit populaci rostlin s ořřivdnř jedinečnřmi znaky, rřznř- odbornřci na lřřkovky z celřřho svřřta majř- třřmřř jistř odliřřnř nřřzory na to, jak tuto rostlinu zařřdit. Nř, kterřř- usuzujř- na to, řže se podařřřlo objevit novřř druh. Dalřř- urřřitř budou hovořřit o tom, řže jde jen o variety jřř dřřř-ve znřřmřho druhu. A pořřř jeřřř budou zbřřřvat ti, kterřř- budou zcela jistř přřřesvřřdřeni o tom, řže jde pouze o křřřence jřř dřřř-ve znřřmřřch druhř. Ovřřem poslřřze, kdyř se charakteristiky tohoto hybridnř-ho shluku ustřřlř-, mřřř břřř rozhodnuto, řže se stane novřřm druhem? Tohle vřřřchno je rozbuřřkou pro ujeřřenř boje mezi vřřřci, kterřř- si jen honř- vlastnř- ego a je to opravdu velkř legrace to vřřřchno sledovat.

Ve skutečnosti jsem pouhým divákem v zákumu rodu lákůvek. Jsem neskutečně
účastný, že zde mohu potvrdit, že neznám odpovídi na mnoho komplikovaných
otázek taxonomie Nepenthes, ani nemám dostatečnou ponětí o mnoha věcech a
problémech, aby se můj názor stal autoritativním. Měly by být jiné
založeny na zopakování konceptů představených badateli, které cituji.

Page

citations: Clarke, C. 1997, 2001; D'Amato, P. 1998a; Danser, B.H.
1928; Frazier, C. 2000; Phillipps, A. and Lamb, A. 1996; Rice, B. 2006a;
Schlauer, J. 2002; personal observations.

Revised: April 2007

©Barry Rice, 2005

T: Radek Kastner